

Prokurorluqda qulluq keçməyə xitam verilmə əsaslarının təkmili məsələsi

2001-ci ildə **“Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında”** Azərbaycan Respublikasının Qanunu (bundan sonra – Qanun) qəbul edildiyi vaxtdan bu günə kimi, prokurorluq işçilərinin pensiyaya göndərilməsinə dair verilən əmrlərdə qeyd edilir ki, *“...işçi “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq prokurorluqda qulluqda olmanın yaş həddinə çatdığına görə (konkret tarixdən) tutduğu vəzifədən azad olunub prokurorluq orqanlarında qulluq keçməsinə xitam verilsin”*.

Həmin Qanunun 32.2-ci maddəsində isə qeyd edilir ki, *“Prokurorluq işçisinin prokurorluqda qulluqda olmasının yaş həddi 60 yaşdır”*.

Maddənin mətnindən aşkar görünür ki, bu maddə norma məlumat xarakterlidir. Qanunun həmin normasında prokurorluq işçisinin qulluqda olmanın yaş həddinə çatdıqda konkret hüquqi nəticələrin yaranmasına, yəni işçinin *“vəzifədən azad olunaraq prokurorluq orqanlarında qulluq keçməsinə xitam verilməsinə”* dair hər hansı bir müddəə öz əksini tapmamışdır. Hüquqi qeyri-müəyyənliyin yaranmasına səbəb olmuş bu hal hüquqi normaların tarazlanmamasının növü olmaqla qanunvericilikdə boşluq adlandırılır. Yəni qanunvericilikdə boşluq – hüquqi tənzimləmə predmeti, həcmi və mahiyyəti baxımından hüquq sistemində nəzərdə tutulmalı olan hüquq normasının olmamasıdır.

“Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Qanununun (bundan sonra Konstitusiyası Qanunu) 1.0.9-cu maddəsində *(Bu Konstitusiyası Qanununda istifadə olunan əsas anlayışlar)* qanunvericilikdə boşluqlar – konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normalarının olmaması kimi göstərilmişdir.

Qanunvericilikdə boşluq normayaratma vasitəsi ilə aradan qaldırılır. Lakin, qeyd edilən qanunvericilikdəki boşluq bu günə kimi aradan qaldırılmamış və prokurorluq işçilərinin pensiyaya göndərilməsinə dair verilən əmrlərdə, *“vəzifədən azad olunaraq prokurorluq orqanlarında qulluq keçməsinə xitam verilməsinə”* dair müddəanı özündə əks etdirməyən Qanunun 32.2-ci maddəsinə istinad edilmə praktikası davam etdirilir.

Belə olan halda sual olunur: Qanunun 32.2-ci maddəsində işçinin prokurorluq orqanlarında qulluq

keçməsinə xitam verilməsinə dair norma nəzərdə tutulmadığı halda, Baş Prokurorluq tərəfindən işçilərin pensiyaya göndərilməsi barədə verilən əmrlərdə hansı əsasla bu norma rəhbər tutulur?

Konstitusiyası Qanunun *“Qanunvericilikdə boşluqlar”* adlanan III fəslinin 13.1-ci maddəsində *(Hüququn analogiyasından və qanunun analogiyasından istifadə olunması qaydası)* qeyd edilir ki, *“Konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadıqda hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə oluna bilər”*.

Konstitusiyası Qanununun 13.2-ci maddəsində isə göstərilir ki, *“Əvvəlcə qanunun analogiyasından istifadə olunur. Konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadıqda həmin ictimai münasibətlərə oxşar ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları tətbiq edilir”*.

Yuxarıda qeyd edilən sualla əlaqədar ehtimal etmək olar ki, Qanunun qulluqda olmanın yaş həddini müəyyən edən 32.2-ci maddəsində *“prokurorluq işçilərinin qulluq keçməsinə xitam verilməsinə dair”* qanunvericilik norması olmadığı üçün, Baş Prokurorluq tərəfindən Konstitusiyası Qanununun 13.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qanunun analogiyasından istifadə olunaraq, Qanunun 29-cu maddəsinin qulluq keçməyə xitam verilməsinə dair prosedur (prosesual) norması tətbiq edilərək işçilərin pensiyaya göndərilməsi barədə müvafiq əmrlər verilir.

Konstitusiyası Qanununun 14-cü maddəsinin *(Qanunvericilikdə boşluqların aşkar edilməsi)* tələblərinə əsasən, *“Qanunvericilikdə boşluqlar aşkar edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:*

– *faktiki hal hüquqi tənzimləmə dairəsinə aid olmalıdır;*

– *konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik norması olmamalıdır;*

– *faktiki hal qanunvericilikdə qismən tənzimlənməlidir (tam tənzimlənməmişdir)”*.

Konstitusiyası Qanununun 15.1-ci maddəsinin *(Hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunması haqqında qərar)* tələblərinə əsasən, *“Qanunvericilikdə boşluqları aşkar edən və bu Konstitusiyası Qanununun 14-cü maddəsinə tətbiq edən subyekt konkret ictimai münasibətlərin tənzimlənməsinin səlahiyyətlərinə*

aid edildiyi normayaratma orqanına bu barədə məlumat verməlidir”.

Bu normanın mənasına görə, əgər Baş Prokurorluq tərəfindən qanunvericilikdə boşluq aşkar edilibsə, bu barədə normayaratma orqanına, yəni Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə məlumat verilməli idi.

Növbəti sual olunur: əgər Baş Prokurorluq tərəfindən qanunvericilikdə boşluq aşkar edilibsə, Konstitusiya Qanununun bu tələblərinə əməl olunaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə məlumat verilibmi? Zənnimcə, bələ bir məlumat Milli Məclisə verilməmiş, çünki belə məlumat verilsəydi, Milli Məclisin deputatları tərəfindən bu məsələyə normayaratma qaydasında münasibət bildirilərdi.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 96-cı maddəsinin I hissəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində qanunvericilik təşəbbüsü hüququ (*qanun layihələrini və başqa məsələləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müzakirəsinə təqdim etmək hüququ*) 5 subyektlə yanaşı Azərbaycan Respublikası Prokurorluğuna da mənsubdur. Qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyektli olmasına baxmayaraq, Baş Prokurorluq qanunvericilikdəki bu boşluğun normayaratma vasitəsi ilə aradan qaldırılması məqsədilə öz hüququndan istifadə etməmişdir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, qanunvericilikdə boşluq normayaratma vasitəsi ilə aradan qaldırılır. Qanunun analogiyasından istifadə olunma isə, qanunvericilikdə boşluq nəticəsində əmələ gəlmiş hüquqi qeyri-müəyyənlikdən uzaqlaşmağa imkan yaratmaqla, hüquqi qeyri-müəyyənliklə normayaratma vasitəsi ilə yaradılan hüquqi müəyyənlik arasında keçid üsulu olur.

Hesab edirəm ki, bu hüquqi qeyri-müəyyənlik vəziyyətindən konkret çıxış yolu Qanunun 29-cu maddəsində normayaratma vasitəsi ilə “qulluqda olmanın yaş həddinə çatdıqda” əsası ilə prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsi normasının nəzərdə tutulmasıdır. Qanunun 29-cu maddəsində normayaratma vasitəsi ilə “qulluqda olmanın yaş həddinə çatdıqda” əsası ilə prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsi norması nəzərdə tutularsa, bu hal Qanunun 32.2-ci maddəsinə hər hansı bir xələl gətirməyəcək. Qeyd edildiyi kimi, həmin norma məlumat xarakterli olduğundan öz əhəmiyyətini Qanunda saxlayacaq.

“Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 29-cu maddəsində prokurorluq işçisinin qulluq

keçməsinə xitam verilməsinin 9 əsası göstərilmişdir. Qanun qəbul edildiyi vaxtdan 22 il keçməsinə baxmayaraq, bu günə kimi həmin maddədə “qulluqda olmanın yaş həddinə çatdıqda” əsası ilə prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsinə dair normanın nəzərdə tutulmaması ən azından təəccüb hissi doğurur.

Digər tərəfdən, Qanunun 29-cu maddəsində prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsinin 9 əsasının, 32.2-ci maddəsində isə qulluqda olmanın yaş həddinə çatması ilə əlaqədar prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsi əsasının nəzərdə tutulması nəinki qanunvericiliyin tələblərinə, hətta sağlam düşüncə məntiqinə ziddir. İşçinin qulluq keçməsinə xitam verilməsinə dair bütün əsaslar Qanunun bir maddəsində cəmləşdirilməlidir.

Məlumat üçün bildirirəm ki, **“Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında”** Azərbaycan Respublikası Qanununun 40.1.10-cu maddəsində ədliyyə orqanlarında qulluq keçməyə xitam verilmə əsasları sırasında “qulluqda olmanın son yaş həddinə çatdıqda”, **“Fövqəladə hallar orqanlarında xidmətkeçmə haqqında”** Azərbaycan Respublikası Qanununun 33.1.11-ci maddəsində bu orqanlarda xidmətkeçməyə xitam verilmənin əsasları sırasında “xidmətdə olmanın son yaş həddinə çatdıqda” və Azərbaycan Respublikasının 04.12.2009-cu il tarixli 930-IIIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş **“Miqrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında”** Əsasnamənin 111.10-cu maddəsində miqrasiya orqanlarında qulluqkeçməyə xitam verilməsi sırasında “qulluqda olmanın son yaş həddinə çatdıqda” adlı əsaslar nəzərdə tutularaq bu normalara müvafiq olaraq həmin orqanlarda işçilərin qulluq keçməsinə və xidmət keçməsinə xitam verilir.

Hesab edirəm ki, hüquqi qeyri-müəyyənliyə səbəb olmuş qanunvericilikdəki bu boşluğun normayaratma vasitəsi ilə aradan qaldırılması vaxtı çoxdan gəlib çatmışdır.

Əminəm ki, **“Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında”** Azərbaycan Respublikası Qanununun 29-cu maddəsində “qulluqda olmanın yaş həddinə çatdıqda” əsası ilə prokurorluq işçisinin qulluq keçməsinə xitam verilməsinə dair norma nəzərdə tutulsa, bu hal Qanunun daha da mükəmməl olmasına xidmət edəcək.

Behbud İsmayılov
Prokurorluq orqanlarının veterani,
baş ədliyyə müşaviri